



Kartläggning av språkkompetens inom Huddinge kommuns grundskolor och fritidsverksamhet

Sammanfattning

I ett nämndinitiativ från M, L, KD och DP föreslogs en kartläggning av språkkunskaperna hos anställda i Huddinges grundskolor och inom fritidsverksamheten. Grundskolenämnden beslutade i linje med initiativet. Barn- och utbildningsförvaltningen har därför genomfört en kartläggning av språkkunskaper inom grundskola och fritidsverksamhet. Underlaget bygger på en enkät riktad till rektorer och biträdande rektorer. Kartläggningen fokuserar i huvudsak på medarbetares kunskaper i svenska och berör samtliga yrkeskategorier som är verksamma inom grundskola och fritidsverksamhet.

Det är av stor vikt att medarbetare som möter barn och elever har goda språkkunskaper. Det gäller särskilt för barn och elever som inte har svensktalande föräldrar. Att de medarbetare som arbetar närmast barn med svaga svenskkunskaper själva har goda svenskkunskaper är också en förutsättning för att skolan ska kunna uppfylla det kompensatoriska uppdraget och för att uppfylla målen i läroplanen. Det är också viktigt för att personalen ska kunna samarbeta och förstå varandra utan språkliga hinder.

Kartläggningen har visat att kompetensen i svenska överlag är god och att behovet av språkhöjande insatser är relativt litet. I resultatet av enkäten uppger drygt 70 procent av respondenterna (rektorer och biträdande rektorer) att medarbetarna har tillräcklig kompetens i det svenska språket. 30 procent av respondenterna uppger att kompetensen i svenska varierar mellan olika medarbetare. Av de 30 procent som uppger att kompetensen varierar bland olika medarbetare är det endast enstaka medarbetare som uppges ha bristande språkkunskaper i svenska.

Språkbrister återfinns hos måltids- och kökspersonal i högre utsträckning än hos andra yrkeskategorier. Omkring en fjärdedel av medarbetarna inom den yrkeskategorin anses ha behov av språkkompetensutveckling. Det finns även identifierade behov av språkutveckling vad gäller andra yrkeskategorier, dock i betydligt mindre omfattning.

Utifrån kartläggningens samlade resultat bör följande rekommendationer beaktas:

- Utvärdera det arbete vad gäller språkkompetenshöjande insatser som gjorts inom förskolan i syfte att ta lärdom av vilka insatser som ger bäst effekt.
- Etablera samarbete med Vux Huddinge och ta fram förslag på upplägg vad gäller språkstöd.
- Genomför riktade insatser till medarbetare utifrån deras individuella behov. Det årliga medarbetarsamtalet kan utgöra bra forum för dialog om kompetensutvecklingsbehov i svenska språket.
- Måltids- och kökspersonal är en yrkesgrupp som bör prioriteras utifrån att behovet av språkkompetensutveckling anses vara störst inom den yrkesgruppen.
- Avsätt medel för språkkompetensutveckling.

1. Inledning

Barn- och utbildningsförvaltningen har genomfört en kartläggning av språkkunskaper inom grundskola och fritidsverksamhet i syfte att utreda behovet av att utveckla språkkompetensen.

1.1 Bakgrund

En utredning om att införa språkkompetensutveckling i förskola och äldreomsorg har tidigare genomförts. Av utredningen framgår att kompetensen varierar mellan verksamheterna och att omkring en fjärdedel av medarbetarna i förskolan och en femtedel av medarbetarna inom äldreomsorg bedöms brista i svenska. Ett nämndinitiativ från M, L, KD och DP föreslog en liknande kartläggning av språkkunskaper hos anställda i Huddinges grundskolor och inom fritidsverksamheten, vilket godkändes av grundskolenämnden.

1.2 Vikten av god språkkompetens inom grundskola och fritidsverksamhet

I Huddinge kommun är kunskaper i svenska språket grundläggande för att en medarbetare ska kunna förstå sin roll och ta ansvar för sina arbetsuppgifter. De flesta manualer och instruktioner är skrivna på svenska och alla medarbetare behöver kunna svenska för att delta i verksamhetens utveckling och arbetsmiljöarbete. Det är av stor vikt att medarbetare som möter barn och elever har goda språkkunskaper. Det gäller särskilt för barn och elever som inte har svensktalande föräldrar. Att de medarbetare som arbetar närmast barn med svaga svenskkunskaper själva har goda svenskkunskaper är också en förutsättning för att skolan ska kunna uppfylla det kompensatoriska uppdraget och målen i läroplanen. Det är också viktigt för att personalen ska kunna samarbeta och förstå varandra utan språkliga hinder.

1.3 Kartläggningens syfte

- Kartlägga språkkompetensen i svenska inom grundskola och fritidsverksamhet.
- Utifrån analys av resultatet i kartläggningen identifiera lämpliga åtgärder. Den långsiktiga målsättningen är att säkerställa att språkkunskaperna är på en tillräckligt hög nivå för att möta kraven och behoven inom verksamheten.

1.4 Metod och genomförande

Kartläggningen genomfördes under perioden oktober till november 2024. Kartläggningen bestod av en enkät som skickades ut till samtliga rektorer och biträdande rektorer inom grundskola och fritidsverksamhet. En påminnelse gjordes. Totalt inkom svar från 30 av 33 skolor, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 91 procent.

2. Kartläggningens resultat

I detta avsnitt presenteras kartläggningens resultat. Det baseras på en samlad analys av det resultat och svar som inkommit genom den enkät som skickades ut.

2.1 Språkkompetens inom grundskola och fritidsverksamhet

Kartläggningen har visat att kompetensen i svenska överlag är god och att behovet av språkhöjande insatser är relativt litet. I resultatet av enkäten uppger drygt 70 procent av respondenterna (rektorer och biträdande rektorer) att medarbetarna har tillräcklig kompetens i det svenska språket. 30 procent av respondenterna uppger att kompetensen i svenska varierar mellan olika medarbetare. Av de 30 procent som uppger att kompetensen varierar bland olika medarbetare är det endast enstaka medarbetare som uppges ha bristande språkkunskaper i svenska.

Bristande kunskaper i svenska uppges vara vanligast bland måltids- och kökspersonal. 23 procent av måltids- och kökspersonal inom grundskolan uppges ha behov av språkkompetensutveckling.

Bland lärare kan kompetensen inom svenska sägas vara god, då endast 2 procent av lärarna är i behov av språkkompetensutveckling. Den absoluta majoriteten av de lärare som anses vara i behov av språkkompetensutveckling arbetar på förvaltningens språkcentrum.

Bland personal som arbetar som barnskötare eller har anställning inom fritidsverksamhet har drygt 4 procent behov av språkkompetensutveckling. Drygt 3 procent av elevassistenterna uppges ha bristande kompetens inom det svenska språket.

Sammanfattningsvis bedöms omkring 58 medarbetare som jobbar inom grundskola och fritidsverksamhet, vilket motsvarar mindre än 3 procent av totala antalet medarbetare, vara i behov av någon form av språkkompetensutveckling. Måltids- och kökspersonal är den yrkeskategori som har störst utmaningar vad gäller svenska. Det finns även identifierade behov av språkutveckling vad gäller andra yrkeskategorier, dock i betydligt mindre omfattning.

Det görs idag inga särskilda arbetsprov i språk när medarbetare rekryteras till kommunen. I stället bedöms kandidatens språkkunskaper genom att varje rektor eller biträdande rektor gör en enskild bedömning. Bedömningen görs utifrån vad som framkommer såväl i ansökningsbrev och CV som vid intervju.

3. Tidigare genomförda insatser

Kompetenshöjande insatser vad gäller det svenska språket inom grundskola och fritidsverksamhet har under de senaste åren genomförts i begränsad omfattning. Lokala initiativ till att höja språkkompetensen har förekommit. Anledningen till detta är att behovet av språkutveckling är relativt litet. Kompetenshöjande insatser i svenska har genomförts utifrån identifierade behov.

4. Utmaningar och möjligheter

4.1 Utmaningar

En identifierad utmaning är att det har varit svårt att rekrytera tillräckligt många medarbetare med tillräcklig kompetens inom det svenska språket. Detta gäller främst måltids- och kökspersonal. Specifika utmaningar vad gäller kökspersonal kan vara vikten av att förstå och kommunicera vad maten innehåller till barn och elever.

En annan utmaning kan vara att kommunicera och förmedla kulturen på arbetsplatsen till medarbetare som har språkbrister. Om medarbetare inte vet hur man beter sig och agerar på arbetsplatsen kan det leda till missförstånd och säkerhetsrisker i relation till varandra och till barn och elever. Bristande kompetens i det svenska språket kan även leda till försämrad kvalitet vad gäller undervisning och barnomsorg. Medarbetare som har utmaningar vad gäller språk kan också ha begränsade möjligheter vad gäller karriärväxling både inom och utanför kommunen.

För att kunna arbeta mer språkutvecklande på arbetsplatsen krävs en ökad dialog kring språkbrister och identifierade utvecklingsbehov. Detta i syfte att skapa förståelse för nyttan av språkkompetensutveckling, både för individen och verksamheten.

4.2 Möjligheter

Kommunen i sin helhet har kommit en bra bit på vägen med att uppmärksamma språkbrister och att öka kompetensen. En utredning över möjlighet och konsekvenser av att införa språkkompetensutveckling inom förskola och

äldreomsorg i Huddinge kommun har genomförts, där behovet av språkkompetensutveckling anses vara som störst.

Grundskola och fritidsverksamhet kan med fördel genomföra liknande insatser utifrån behov. Riktade insatser vad gäller språkkompetensutvecklingen kan bidra till förbättrad interaktion mellan personal, barn och vårdnadshavare, tydligare kommunikation och en förbättrad arbetsmiljö. Det kan även bidra till större möjligheter till karriärväxling inom kommunen och en stärkt position på arbetsmarknaden.

5. Rekommendationer och fortsatt arbete

Rekommendationer och fortsatt arbete baseras på det resultat som kartläggningen av språkkompetensen inom grundskola och fritidsverksamhet påvisat. Resultatet av kartläggningen visar att kompetensen i svenska språket överlag får anses vara god. Måltids- och kökspersonal inom grundskolan uppges ha ett större behov av språkkompetensutveckling än övriga yrkeskategorier. Dock förekommer det även att andra yrkeskategorier har behov av att utveckla språkkompetensen, men i betydligt mindre omfattning.

Följande rekommendationer bör därför beaktas:

- Utvärdera det arbete vad gäller språkkompetenshöjande insatser som gjorts inom förskolan i syfte att ta lärdom av vilka insatser som gett bäst effekt.
- Etablera samarbete med Vux Huddinge och ta fram förslag på upplägg vad gäller språkstöd.
- Genomför riktade insatser till medarbetare utifrån deras individuella behov. Det årliga medarbetarsamtalet kan utgöra bra forum för dialog om kompetensutvecklingsbehov i svenska språket.
- Måltids- och kökspersonal är en yrkesgrupp som bör prioriteras utifrån att behovet av språkkompetensutveckling anses vara störst inom den yrkesgruppen.
- Avsätt medel för språkkompetensutveckling.